

v tvornicah za svilo) na leto poprek po 162 gld. 66²/₃ kr., ali nekoliko zvedenejši po 182 gld. 99 kr. Tkalci, delajoči po 16 ur na dan, služijo na leto 364 gld.; predice, ki delajo tudi celih 16 ur na dan, 195 gld.; druge ženske 135 gld. V barvalnicah dobivajo pomožni delavci 145 gld., delavke samo 95 gld. na leto. V tkalnicah za kotun nekateri nekaj nad 200, drugi nekaj pod 200, drugi pa tudi samo 112 gld. na leto! «Arbeiter-Freund» je pisal nedavno: «Neka židovska oblekarnica za vojaštvo plačuje delavkam za napravo vsake bluže 40 kr., za napravo jednih hlač pa 25 kr.; zaslužijo torej s težo svojih 50 ali 60 kr. na dan, pa morajo si sami kupovati trakove, nit in druge malosti za drag denar — pri oblekarničarju; narejen opravek stoji oblekarnico k večjemu 3 gld., prodaja pa za 5 gld. — brez svojega dela in truda!» Kakor poročajo «Wirtschaftspolitische Blätter», pribogate si cigararice v Köllachu celó 13 kr. — čitaj: trinajst krajcarjev na dan; in so tudi ubožice, ki doma izdelujejo za velike podjetnike, in delajo po šestnajst do 18 ur na dan, da si pribede in priznoje ogromno bogastvo: 60 do 80 krajcarjev na teden, na celi teden! Toda slišale so se že in dopričale se še hujše reči, še grdobnejša izsesavanja. Ali ni to v nebo kričeče? Kako bi skrbela taka sirotka za pošteno obleko, pošteno stanovanje in vse razne druge potrebščine?! Ali kako naj bi oženjen moški, če zasluži leto in dan komaj svojih poldrugosto ali še ne, kako bi naj skrbel za celo družino, za vse potrebno, ko mora vse kupiti?!

Zato pa ni mogoče drugače kakor da imajo hrano silno nezadostno in slabo. Krepih, redilnih jedi si ne morejo kupovati; veseli so, če se kolikor toliko nasitijo. «Bodi slama ali senô, da se le natré črevô.» Če bi se še moral napolniti, lačni želodec, pa še s takim ni mogoče mnogokrat. Zavidali bi, kakor izgubljeni sin, čunke. «Iz poročila bolnišnične uprave, zatrijeval je v državnej zbornici grof Fr. Coronini, se razvida, da leto za letom raste število takih oseb, ki jih lakota tira v obdobjno ponavljajoče se blodnomislije (da se jim blede v glavi), dokler nazadnje ne zapadejo v neozdravno brezumje in bebstvo.» Ravno kar je bil pri meni deček; vprašal sem ga, kaj bode opoludne jel. «Kavo», je odgovoril. «Ne bodo nič drugega izkuhali mama?» «Cmokov bodo tudi napravili; pa tiste bosta smela jesti samo brata, ki delata že v tvornici. Mi drugi bomo imeli samo kavo.» Mati je delavčeva vdova; ima za sebe in svojih 7 otrok vsega skupaj kakih 10 ali 11 gld. na mesec; starejša dva sinova že nekoliko

služita v tvornici; stara sta 14 in dobrih 15 let. Treba je pa skrbeti za vse razne potrebe in vse se mora kupiti. Torej kava in sama kava za deco, ki bi krvavo potrebovala dobre hrane. Ali se more telesno razviti tak siromašek? V velikem mestu mora zaslužiti oče, ki ima dva ali tri otroke, da se za silo preživi, najmenj 780 gld.; tako so natanko preračunali. V resnici pa zaslužujejo navadni delavci poprek največ 400, mnogi pa komaj 200 gld. na leto. Kako ti shajajo? V «Vaterlandu» piše neki obrtnik: «Sel sem skozi dvorišče neke hiše, kjer je bila prej tvornica, sedaj pa prebiva mnogo siromašnih delavcev v njej. Imel sem kos kruha v roki. Poželjivo pogleduje vanj majhen tam žedeč psiček. Vržem mu ga nekoliko. Kakor bi trenol, pa skoči ven iz tam stoječega zaboja sirotno dete na žival in jej iztrga kruhek iz gobca. Rekel sem otročičku, naj me pelje k svojim roditeljem. Očeta ni bilo več. Mati je perica. Vprašam jo, kako jej gre. Pripoveduje mi, da si vkljub prenapornemu delu ne more toliko pridobiti, da bi se jedenkrat na teden do sitega najela. Premišljuje in premišljuje, pa bilo bi treba že kakih 15 krajcarjev na dan, da bi se živelo. Ko se pa bliža čas, da je treba plačati stanovninu, mora se hrani odreči, da si pristrada stanovninu.» Nese mi nič več vprašal: bilo mi je dovolj. Ali so to zdrave razmere?! Konje bogato krmijo, pošiljajo jih v kopališča; za pse imajo že ponekod posebne, debelo plačevane zdravnike, če se količjak prehladi; imajo za pse posebne dražestne kopeli, posebne služabnike, drage toalete, različne za zjutraj, za zvečer, za sprehod, za obisk... živali nežijo — za svojega sobrata pa nima srca. O da bi spet zavladalo pravo životvorno krščanstvo, kako bi se preménilo obličje zemlje!

7. Delavci nêmajô prave svobodnosti: Ker je delavcev več nego se jih potrebuje — ali, da učeno izrečem: ker je ponuj večji kakor isk — sliši se ob vsakej, še tako pravičnej pritožbi: «Če ti ni prav, pa pojdi!» zlasti če je človek že bolj v letih in je najboljše moči že pustil tam. Tudi ob volitvah so delavci pravi sužnji: voliti morajo, kakor se jim ukazuje, če prav imamo svobodne volitve. Kakor je dejal on general: «Vsak naj voli po svojej pameti, kogar hoče; kdor pa ne bo volil tega in tega, njemu snamemo glavo.» Tudi pravico združevanja, jedino pravico, s kateroj se še morejo nekoliko braniti, hočejo jim kratiti.

8. Najhujše je pa to, da za prihodnost nêso nič zagotovljeni. Če onemorejo, kaj bo z njimi? Dobivajo nekaj malega pokojnine — pa to še za stradanje ni dovolj. Poznam

može, ki so že stari, da se človeku srce taje, ko jih vidi, kako se še trudijo in pèhajo z delom, pa se vendar še maličijo, ker s pokojnino jim ni mogoče živeti. Živeti s tem ni mogoče, beračiti ne smejo, če pa občino prosijo pomoči, jih je pa seveda nevoljna: mi imamo sami s seboj dovolj stroškov; tebe naj redi, komur si dal svoje moči!

In če zbolí... Ali mu bo mala bolnina pomagala? Če hočeš, izpred sodišča lahko čitaš mnogo takih slučajev kakor je ta-le: Štirinajstletna deklica je na zatožnej klopi, ker je prosjčila. Sodnik jo vpraša: «Kako da ste beračili? Ne veste li, da je to prepovedano.» Uboga deklica: «Gospod sodnik! Bilo je to jedinkrat. Oče so ležali v postelji bolni, mati ne morejo delati, ker imajo doma še štiri male otroke; ti so bili močno lačni in so jokali in prosili kruha... to me je vrglo iz hiše, da sem šla in prosjčila.» Obsojena je bila na dvanajst ur zapora. Ali bi bil ti mogel storiti drugače v takem položaju? Ali je tako razmerje zdravo? Ali ni resnično, kar pišejo papež v svojej krasnej delavskoj okrožnici:

«Jasno je kakor beli dan in z vseh strani se spoznava, da je treba pomagati in sicer, da je treba hitro pomagati, ker zaradi teh izneredeb žive neštivilni ljudje zares zatirano in nevredno življenje... Propálo je delo, osamljeno in brez podpore, v žrelo brezsrčnih bogatašev-posestnikov in razuzdane lakomnosti tekmarstva (konkurence). Pridružile so se denarne spletke novodobnega oduštvstva in so razmnôžile zlo; in če prav je sv. Cerkev mnogokrat obsodila oduštvstvo, vendar ga nenasični kapitalizem pod drugoj krinkoj (maskoj) še vedno neguje in goji. Proizvajanje in trgovanje si je zasvojilo nekaj malo ljudij samo za sebe, in tako je moglo nemnogo čezmerno bogatih naložiti delavskemu stanu skoraj suženjski jarem.»

Obmejni Slovenci.

Obmejnim Slovencem je začela siliti voda v usta. Tako slab in obupen kakor danes je bil njih položaj le malokedaj. Istrski, tržaški in goriski slovenski poslanci so obrnili hrbet deželnim zborom, ker jih tamkaj laški poslanci in fakini le zasmehujejo in razžaljujejo. A vlada mirno trpi te razmere. Poslance še bi morda branila, a laških fakinov ne bi rada razžalila. V štajarskem in koroškem deželnem zboru se Slovencem ne godi nič boljše. Kadarkoli se zavzamejo za koristi svojih volilcev, morajo slišati žaljive besede in prenašati prezirljivo ravnanje. Vendar še vztrajajo v zborih in se zatajujejo. A tudi

po noči pa so se topli med seboj in se vjedali in tulili kakor volkovi, da nam ni bilo mogoče spati. Zelo vroče ni bilo v Jeruzalemu, ker prek hribov vedno veter vleče in hladi, in tudi zrak bi bil dober in čist, ako bi ga prebivalci ne okužili in sicer najbolj se svojim kurilom; ker drv nimajo dovolj, zato pobirajo in sušijo — odpadke raznih tovarnih živali in s temi kurijo; tudi ta jeruzalemski smrad mi ostane nepozabljiv.

Zdaj pa že vemo dovolj, mi najbrž poročete ljubi rojaki; tudi meni ni ugajalo jeruzalemsko bivanje in življenje, ker splošen utis od mesta in njegovega prebivalstva je za tujca, za romarja zelo neprijeten, oduren in silno žalosten; iz daljave pa, na pr. z oljske gore je tudi sedanje jeruzalemsko mesto videti lepo in veličastno; posebno krasen je od tam pogled na templjski trg, kjer se vzdigujeja dve mogočni mošeji; sicer je pa tudi na tem lepem prostoru vse prazno in pusto; zdi se človeku, kakor bi bil Jeruzalem in njegova okolica (v kateri je vse polno grobov) — veliko pokopališče prejšnjega življenja in blišča, polno spominov na starodavno krasoto in lepoto. Da, to mesto živi le od slavne preteklosti, ker Jeruzalem ni več ne narodno in politično, pa tudi ne versko in duhovno središče; živi le zato, ker se v njem nahajajo častitljivi in sv. ostanki

iz preteklih časov in znamenite starinske reči; živi od miloščine romarjev celega sveta; živi od molitve in solz, ktere prelivajo kristjani vseh narodov na njegovih tleh; živi od vonjave Jezusove krvi, ki je nekdaš maščevanje klicala nad to mesto; ki pa ne kliče samo za maščevanje kakor Abelnova kri, ampak bolje govori kakor ta. (Hebr. 12, 24.)

Kako dolgo je že od tega, ko je bil Jeruzalem v svojem cvetu in svitu! Iz najstarejših časov pozdravlja nas častit. prikazen duhovnika-kralja Melkizedeka. Po Jozuejevi smrti premagajo Izraelitje Jebuzite in si pridobijo jeruzalemsko mesto, pa le deloma, ker šele David osvoji si sijonsko trdnjavo in Jeruzalem postane kraljevo, prestolno mesto; sv. šotor pa ali skrinja zaveze, bila je njegova slava — njegovo srce. Toda mesto Božje ali mesto velikega kralja postal je Jeruzalem prav za prav še le po Davidovem sinu, Salomonu, ki je sezidal na hribu Morija in sicer na škednju Jebuzita Ornana, slavno svetišče. Postavil si je tudi krasno kraljevo palačo, ki je bila štirikrat večja ko tempel, s prostornimi dvorišči, lepimi lopami in sobami in s sodno dvorano, v kateri je stal Salomonov tron ali prestol. A isti kralj Salomon, ki je bil povzdignil Jeruzalem do najviše slave in lepote, vsadil mu je tudi kal ali seme propada in pogube; paganske ženske premotile

so starčku um in srce, ker tem zapeljivkam na ljubo dal je postaviti oltarje malikom in jim darove zažigati; še dandanes ima «gora pohujšanja» blizu Jeruzalema svoje ime od tega ostudnega počenjanja.

Nadaljni listi iz jeruzalemske zgodovinske knjige so deloma čisti in zlati, ki poročajo o blagoslovu, izvirajočem za Izrael iz templja; deloma pa grdi, umazani listi, ki govorijo o nezvestobi, o malikovanju in drugih zmotah; za temi pa še sledijo redno krvavi in zakaženi, ktere je vmes poslala maščevalna roka Božja. Babilonski kralj Nebukadnecar prikaže se pred mestom 590 pred Kr. in v 10 letih je Jeruzalem s kugo, lakoto in vojsko premagan, razdejan, tempel požgan in Izrael v prognanstvo odpeljan. Na razvalinah jeruzalemskega mesta pa sedi prerok Jeremija in obžaluje in objokuje nesrečo sijonske hčere v mozeg in srce pretresajočih pesnih žalostinkah, kakršnih svet še ni slišal. — Postavili so sicer 70 let pozneje pravemu Bogu neko svetišče, ki se pa nikakor ni dalo primerjati s krasoto starega templja; tudi mesto so zopet sezidali in ga vtrdili, pa kako? V eni roki zidarsko ometačo, v drugi pa meč, s katerim so se branili proti sovražnikom; malta (ali mort) je večkrat bila rdeča od prelite krvi. — Leta 170 pr. Kr. in pozneje še enkrat pridejo Sirci Izraelce kaznovati;

njim ne priskoči vlada s svojim uplivom na pomoč. Kaj nam je storiti? Ne bi bilo brez pomena, ako bi se obmejni Slovenci zjediniли za skupno postopanje. Ne zanašajmo se na druge, vzemimo svojo rešitev sami v roke! Toda urno, da ne bo prepozno!

Šola in narodnost.

Z vsi upravičenostjo se v zadnjem času opozarja na to, da se v naših ljudskih šolah vse premalo povdarja narodnost. Sicer bi ne bilo mogoče, da se večina slovenskih mladencev in deklet ne zaveda svoje narodnosti. Učiteljem pač ni treba imeti pomislekov, ali naj budijo ali ne budijo narodni čut pri deci. Če je narodna zavednost slaba, nenravna, potem jo je treba povsod zatirati, pri odraslih in neodraslih. Če pa je narodna samozavest plemenita, npravno-dobra lastnost, potem jo sme učitelj vzbujati že tudi v šolski deci. Za to pa z narodnostjo le v ljudsko šolo in naše pritožbe o mlačnežih in odpadnikih bodo izginile.

Jezikovni zakon.

Ker Nemci vedno kričijo, da se morajo odstraniti jezikovne naredbe, hoče jih grof Thun res preklicati ter postaviti na njih mesto jezikovni zakon. Da desnica izve, kakšen je Thunov jezikovni zakon, se skliče koncem meseca maja izvrševalni odbor desnice na Dunaj, kateremu bo Thun predložil novi zakon. Jugoslovanski poslanci izvrševalnega odbora se bodo morali postaviti po robu, ako bi novi zakon veljal samo za Čehe ali ako bi ne bil pravičen jugoslov. zahtevam.

Združenje Slovencev s Hrvati.

Poslanec katoliško-narodne stranke na Kranjskem g. Povše je v deželnem zboru predlagal, da se uvede hrvatski jezik na srednjih šolah (realkah) kot obvezni učni jezik. Predlog se je sprejel. Hrvatski narodni krogi so vsled tega sklepa silno razveseljeni, kajti to jim je dokaz, da se Slovenci resno približujejo hrvatskemu narodu. Slovenci in Hrvati, ako se nočemo dati od nemških, madjarskih in italijanskih sosedov duševno in gmotno ugonobiti, moramo se združiti v močno, nepremagljivo jednoto.

Sv. oče in socialno vprašanje.

Kakor poroča »Linzer Volksbl.« je bil linski škof Dopellbauer dne 19. m. m. od papeža Leona sprejet v avdienci. Škof je bil spremljan od kanonika Helletsgruberja iz Linca in nekega mladega duhovnika iz Brik-sena, ki je sedaj kapelan pri Animi v Rimu. List poroča o tej avdienci sledeče: Ko je škof predstavil kapelana, je opomnil slednji,

tempel Božji onečastijo, mesto upostošijo in prebivalce pomorijo; a vendar si Jeruzalem zopet opomore; prvokrat ga reši hrabri Judež Makabejec, drugokrat pa junak Janez Hirkan.

Slednjič zgubi Jeruzalem celo svojo moč in ves pogum; to njegovo slabost pa z bistrim pogledom zapazi rimski orel in ga krepko zgrabi s svojimi kremplji; judovska dežela pride pod oblast mogočnih rimskih cesarjev. Sicer je še nosil Herod Veliki kraljevo krono in je mnogo storil za olepšanje mesta; tempel je bil ob Herodovem času lepši kakor Salomonov; toda isti kruti Herod onečastil je sv. mesto s paganskimi stavbami, z glediščem, amfiteatrom itd., ker je bil odvisen od Rimljanov; sicer pa je bil tudi sam, nekaj že po krvi, še bolj pa po mišljenju pagan; dokaz, da je bilo kraljevo žezlo že odvzeto Judovemu rodu in da torej odrešenik ni mogel več daleč biti.

Tako se je jeruzalemsko mesto ob Mesijevem prihodu zares lesketalo in bliščalo kakor nevesta, ki ovenčana in okinčana pričakuje ženina; pa ta krasota je bila navidezna in izposojena od nevernikov, a lepota Sijonske hčere morala bi biti znotrajna. Z neskončno ljubeznijo svojega Božjega srca hoče jo Jezus rešiti; milo in resno jo svari v templu, na ulicah in cestah, povsod in ob vsakem času oznanja svoj zveličavni nauk

da je bil on doma predsednik nekemu delavskemu društvu in da se bavi sedaj še s socialnimi študijami. Papež je rekel na to hitro in živahno »To je važna stvar dandanes«. In ko je kapelan obljubil, da hoče tudi nadalje delovati za velike socialne ideje svojega papeža, se je sveti oče naslonil nekoliko nazaj na svoj prestolni sedež in je rekel: »Da, trdne ideje so potrebne dandanes! Po vsem svetu gre silno gibanje in nujno je potrebno, da se tudi duhovniki temeljito bavijo s temi vprašanji, ako se hoče, da v teh viharjih zelo mnogo ljudi ne pride ob vero in v tabor socializma. Le nadaljuj pričeto delo!«

Dopisi.

Sv. Ema. Pretečeni petek je bil za nas žalosten dan. Od četrtega zjutraj do petka zvečer po noči je deževalo. Že v noči od četrtega do petka je prihrumela voda iz sosednjih bregov ter preplovila lepo in plodno Mestinjsko in Pristovsko polje. Ob hrvatski meji je izstopila Sotla, in veliki del Vonarskega polja je bil pod vodo. Čez dan je voda naraščala. Lani so donesli travniki slab pridelek. Seno je bilo večkrat poblateno, ko je še stalo, ko je bilo pokošeno, so ga izpirali vedni nalivi ter mu izsesali zadnjo redilno snov. Klaja je bila bolj morilna kakor redilna. Večkrat se je čula pritožba, da bolehajo goveda in konji radi nezdrave piče. Letos se nam ne obeta nič boljšega. Komaj se je vzdignila trava nekoliko od tal, že pride blatna in težka voda, da jo prilepi na zemljo. Če se bo to pozneje ponavljalo, bo pridelek sena zopet deloma vničen. Ako pa naš kmet ne dobi od živinoreje potrebnih krajcarjev, jih nima od kod dobiti.

Vinogradi, nekdanji ponos naših krajev, so že davno žrtva trtne uši. Novi nasadi se širijo le polagoma, ker primanjkuje denarja. Sadno drevje todi ne rodi več samo ob sebi, kakor za časa naših očakov. O umni sadje-reji se poučiti naši ljudje dosedaj niso imeli priložnosti, razven tega jih motijo tudi pred-sodki naših očetov, zategadelj spi umno sadjerstvo. Na boljšem niso poljski pridelki. Vsled nizke lege obrodé le v osušnih letinah in donašajo čez domačo potrebo, v mokrih letinah niti ne zadostujejo. Tako je pri nas v deževnem letu združeno vse, kar ugonobljuje kmeta. Lahko si je misliti, kako nas je razveselila novica v »Slovenskem Gospodarju« v zadnji številki, da se je posrečilo neutrudnemu poslancu g. Žičkarju deželni zbor tako daleč pripraviti, da se je pričelo posvetovanje, kako bi se popravila struga

in dela čudeže; kolikokrat je hotel njene otroke zbrati in varovati, kakor kvoklja zbira piške pod svojimi peruti, pa ni hotela. Nazadnje mu ne preostaja ničesar drugega, kakor da se razjoče nad njo in ji naznani gotovo pogubo; pa še zdaj ostane otrpna, neverna; sama si izreče smrtno obsodbo in jo podpiše s krvjo Mesijevo.

Gorje Jeruzalemu, nad katerim se začenja maščevati prelita kri sv. prerokov in kri Zveličarjeva! Kristjani zapuščajo mesto, angeli Božji zapuščajo tempel. Vojskovodja Tiš se bliža, da kaznuje po volji Božji nesrečno mesto. Svojega odrešenika je križalo; glej, zato pa stoji okoli mesta sto in sto križev, na katere pribijajo rimski vojaki iz mesta pobegle jude. Nedolžno kri je prelilo; glej, kri njegovih otrok teče potokoma. Kruha življenja ni hotelo vsprejeti; zato mu Bog ne da vsakdanjega kruha, in česar ne usmrti meč, umori lakota; neka mati zakolje svojega lastnega otroka, da si glad potolaži. Tempel je onečastilo; glej gorečo bakljo, ki je priletela na tempeljsko streho; ogenj se vneme in pokonča svetišče z vsemi ljudmi vred, ki so se v njem poskrili: Jeruzalema ni več in kamen ni ostal na kamenu! Izrael ni več ljudstvo Božje; zavržen je in raztrošen po celem svetu, naj povsod pričuje, da je sodba Božja pravična in kazni njegova huda; živi

Sotli in njenim pritokom. Veselje je bilo toliko večje, ker jo je prinesel ravno ob času, ko se je voda najbolj širila.

Sv. Ana na Krembergu. (Bralno društvo.) Obmejni Slovenci smo, in zato nam preti nevarnost od zunaj in znotraj, da se izneverimo materinemu jeziku in slovensko-narodnemu mišljenju. Od zunaj posebno pritiskajo na nas ter nam vsiljujejo svojo nemščino različni uradi kakor c. kr. glav. v Radgoni, c. kr. okrajno sodišče in davčni urad v Cmureku. To lahko dokažemo vsaki dan z dejstvi. Danes le vprašamo, od kod imajo uradi pravico, zahtevati od Slovencev nemške vloge? Kdo dovoljuje c. kr. uradniku, da sme šmešiti nam od presv. cesarja zajamčeno pravico, po kateri sme Slovenec za svojo osebo in uradno dopisovati uradom v prirojenem mu slovenskem jeziku?

Pa tudi od znotraj, t. j. od nas samih prihaja nevarnost, da se sčasoma spačimo. Res je, da prihaja pritisk v prvi vrsti od nemške meje, da se na pr. vlagajo od jedne slovenske občine samo nemške vloge, ker tako zahteva načelnik dotičnega glavarstva; res je jedna občina polunemška, ker prav na nemški meji, oziroma so zakoni glede narodnosti mešani, tako da je on trd Nemec, ona pa dobra Slovenka — vendar pa ne moremo prikriti, da živimo v znamenju in v času narodne brezbržnosti in zaspanosti, da se prav nič ne brigamo za svoj slovenski narod in jezik, ali pa da vsak vleče na svojo stran kakor boljše kaže. Posebno moramo grajati da tudi oni, ki stoje na krmi občine, ne čutijo potrebe, uradovati izključno slovenski, akoravno se njim to ne zabranjuje n. pr. od mariborskega glavarstva, kateremu pripada največji del Sv. Ane. Niti slovenskih pečatov se nimajo. Toda tudi o tem danes dovolj. Dal Bog, da bi se kmalu vse naše občine vzdramile, ter prosile jednako Šavniški za slov. nadsodišče, za slovensko vseučilišče in za slovensko izklicevanje železniških postaj na Slovenskem. Ne pozabimo tudi napisati na pečata pošte »St. Anna am Kriechenberg«.

Ker se torej hoče tukajšnjega slovenskega življa gnjiloba od zunaj in znotraj lotiti, je nedvomljivo umestno, da celo potrebno nekaj ukreniti, da se naše ljudstvo in njega potomci narodno ne zgubijo in ne uničijo na veliko žalost matere Slovenije. Ledino bo treba orati, torej začnimo z bralnim društvom, kojega ustanovitev je vis. c. kr. namestništvo v Gradcu dovolilo z odlokom dne 10. aprila 1899 se sedežem pri Sv. Ani na Krembergu. Da je to bralno društvo res potrebno, kaže že to, da hodi odrasla mladina po knjige v šolo in farovž, koje prebira v prostih urah.

le, da včasih kaznuje izvoljeno ljudstvo N. Z. t. j. kristjane, kedar namreč hočejo Izraelce posnemati v nezvestobi do Boga in v neveri.

Ubogo mesto! V prah poteptano in pomandrano — a vendar še ne mrtvo, še ne dovolj bičano in kaznovano in še ne spravljeno z Bogom. Kristjani naselijo se sicer na tvojih razvalinah in stavijo oltarje in cerkve, a ne morejo te celo pokristjaniti; ker za Rimljani pridejo Perzi, za Perzi pa Muhamedani, vsi poslani od previdnosti Božje, da te v enomer bičajo. A zadnje leto 11. stoletja se vendarle zdi, da se je približalo odrešenje, ker ti pridejo križarji iz Evrope na pomoč; sv. križ se zasveti na tvojem zidovju; krščansko mesto si, — pa žal le za malo časa, le za trenotek po veliki svetovni uri, ker leta 1187 si zopet v muhamedanskih rokah in si še dandanes.

Da, Turek je tvoj gospod, tvoj strahovalec. Njegova moč že zelo pojema in upati je, da bo turske vlade kmalu konec; toda, bo-li tebi takrat zasvetila svoboda? Ali boš ti potem katoliško mesto? Skorej se je bati, da ne, ker Rusi se silno potegujejo za te; ako pa pride Jeruzalem krivoverskim in nestrpnim Rusom v oblast, bo za katoličane slabše, ko pod Turkom; vse sv. kraje, katere še zdaj imamo, bi nam brezdvomno vzeli s silo.